

Suthep Thaugsuban

Thanathorn Juangroengruangkit

Anon Nampa

Nattawut Saikua

Parit Chitwarak

Sombat Boonngamanong

Surapong Seubwongkiet

Phayao Akhad

Pibhop Dhongchai

ทศวรรษ
ที่หายไป
๒๕๔๔-๒๕๖๔ ๑๕ ปีวิกฤตการเมืองไทย

ISSN 0857-1538

ฉบับที่ ๔๓๘
กันยายน ๒๕๖๔

ภาพปก : เพชรตัดตา แก้วจีน

#ตศวรรษ

๒
ปลด • ปล่อย • เปล่า
กลับมาคืนที่เดิม

๔
วาดเมือง
วาดป่า

๘
สารคดีพิเศษ

๑๒
จากบรรณาธิการ
เสมอภาค-มั่นคง

๑๔
ธรรมชาติ กำบาโชว์
ลูกกตกรัง

๑๖
holistic
หายใจลดโรค

๑๘
วิทย์คิดไปถึง
สำแสงที่ปลายอุโมงค์

๒๒
souvenir & history
Nittai-ji “วัดญี่ปุ่น-ไทย”
ในนาไทย-

๑๕๐
ข่าวธุรกิจ-ผลิตภัณฑ์

๑๕๒
ท้ายครีว
แลกกับซิป ลัมรส
และรู้จัก...

ที่หายไป

๒๖
แถลงการณ์รัฐประหาร

๒๘
#ทศวรรษที่หายไป
วิกฤตการเมืองไทย '๕๙-'๖๕

๒๐
หลายชีวิต
ในวิกฤตการเมืองไทย

INTERVIEW

Demonstrator

๒๒
“ในระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก
ประชาชนมีสิทธิ์ใส่รัฐบาลที่ฉ้อฉล
ได้ทั้งนั้น”
พิภพ ธงไชย

๗๒
มองคนเสื้อแดงผ่านชีวิต
และอิสรภาพของ
ณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ

๗๘
“สิ่งที่ ทปปส. ทำถึงหมด
เพื่อประโยชน์ของประเทศ”
สุเทพ เทือกสุบรรณ

Killed

๘๖
“ยังมีคนไม่ได้รับความยุติธรรม
ยังมีเด็กถูกยิงกลางถนนในเมืองหลวง”
พันธ์ศักดิ์ ศรีเทพ

๙๐
“นี่คือรัฐเผด็จการทหาร
ที่เป็นชาติกรตต่อเนื่อง
เห็นคนตายเป็นเรื่องปรกติ”
พะเยาว์ อัครชาติ

Political Party

๙๔
จากไทยรักไทยถึงวาระรัฐประหาร
และจุดเปลี่ยนการเมืองไทย
นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี
จาตุรนต์ ฉายแสง

๑๐๒
“ต้องทำให้สังคมยอมรับ
ความหลากหลายทางความคิด”
ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ

๑๐๘
“หน้าที่ของเราคือพิสูจน์ว่า
การยุบพรรคไม่มีความหมาย”
พรรคินการ์ วาณิช

Activist

๑๑๔
๑๕ ปี ใต้ฟ้ารัฐประหาร
สมบัติ บุญงามอนงค์

๑๑๘
“ถ้าต้องเลือกสาธารณรัฐ
แต่เสียเพื่อนร่วมทางนับพัน
กับสถาบันกษัตริย์ที่ปรับตัว
เข้ากับระบอบประชาธิปไตย
ผมเลือกอย่างหลัง”
อานนท์ นำภา

๑๒๒
วาดฝัน วาดหวัง เมื่อคราวธงสีรุ้ง
โบกสะบัดกลางมวลชน
วาดดาว-ชูมาพร แต่งเกลี้ยง

๑๒๖
“คนเราเมื่อตื่นรู้แล้ว
จะไม่กลับไปจุดเดิมอีก”
ตูน-ชนกนันท์ รวมทรัพย์

New Gen

๑๓๐
“ผมอยากให้ทศวรรษนี้
เป็นทศวรรษของความเปลี่ยนแปลง”
เพนกวิน-ปรัชญ์ ชิวารักษ์

๑๓๔
“บักเรียนเลว” ภาพสะท้อนการเมือง
ผ่านระบบการศึกษาไทย
บอส-กาญจนาพร สุวรรณพงษ์
นิง-ธัญญาณี เจริญกุล

๑๓๘
“การเมืองเป็นสิทธิและเป็นกิจของสงฆ์”
सानเนรสรรัฐ สุขคำหล้า
(เนรโพล์)

Law

๑๔๒
๖ เดือน/๗ ปี/๗๐๐ + คดีสิทธิฯ ในมือ
นายแอน

๑๔๖
ข้อเสนอที่เป็นไปได้ในระบบ
จะสร้างโอกาสการเปลี่ยนแปลง
ยิ่งชีพ อัชฌานนท์

Media

๑๕๐
“คนที่คิดเปลี่ยนแปลงสถาบัน
ไม่เข้าใจความเป็นจริงของโลก”
สบธิญาน ชื่นฤทัยในธรรม

๑๕๔
“เราสร้างจุดยืนว่าเนื้อหาเรา
เป็นเรื่องของกลไกเสรี
แต่ต้องไม่เบียดเบียนใคร”
เนยนิทร์ เพ็ชรพลาย

Family

๑๕๘
รอยร้าวในบ้าน :
สถาบันครอบครัวในยุคเปลี่ยนผ่าน

Future

๑๖๒
“จุดหมายปลายทางคือ
สถาบันกษัตริย์ไม่ต้องแบกภาระ
ให้หนักหน่วงวาย”
ศาสตราจารย์ ดร. ไซยนต์ ไซยพร

๑๖๖
“เมื่อชนชั้นนำไม่ยอมปรับเปลี่ยน
นี้อาจนำไปสู่การเผชิญหน้าขึ้นเรื่อยๆ”
รองศาสตราจารย์
ดร. ประจักษ์ ท้องทิริศ

CULTURE

๑๗๐
สัญลักษณ์ เพลงดนตรี
และ “ของที่ระลึก”
แนวปะทะทางวัฒนธรรม
ใน “ม็อบ”

ลูกนก ตก รับ

อาจเพราะอุบัติเหตุหรือธรรมชาติคัดสรรแล้วว่า “ไม่ได้ไปต่อ” บนโลกใบเดียวกันจึงพบลูกนกตกครั้ง ไร้พ่อแม่ดูแลหลายชีวิต ทั้งแบบ “แรกเกิด” ตัวแดง ๆ หรือมีแต่หนัง ยังไม่มีขน แบบ “หัดบิน” จึงพลั้งพลาด พลัดจากพ่อแม่ และแบบ “กำพร้า” โตแล้ว แต่ยังหากินไม่เป็น มีเหตุให้พ่อแม่จากไป หากไม่มีคนช่วยฟุ่มฟัก เจ้าลูกนกจะอดตายในไม่ช้า เพราะโดยธรรมชาตินกจืดจะหิวทุกชั่วโมง หรือ ๓-๔ ชั่วโมง นกเด็กต่างต้องการโปรตีน ขาดไปโตขึ้นอาจบินไม่ได้ ผู้เลี้ยงต้องป้อนอาหารที่เหมาะสม กว่าตัวน้อยจะหัดกินอาหารอื่นเป็นก็เมื่อพ้นวัย ๓-๕ เดือน

การเลี้ยงลูกนกตกครั้งไม่ง่าย ยิ่งเป็นนกอ่อนที่ขนยังไม่ขึ้นจะสูญเสียความร้อนง่าย ต้องช่วยกกไฟในอุณหภูมิ ๓๐-๓๗ องศาเซลเซียส ทดแทนไอน้ำจากอกพ่อแม่

ไม่ควรเลี้ยงในกรง หากถูกลมโกรกจะหนาวสิ้นจนป่วย และผิวหนังลูกนกบางมาก ยุงอาจกัดเป็นตุ่มปวดบวมจนอักเสบ ร้ายกว่านั้นคือเจ้าจิวอาจพลัดตกที่กรงจนขาหัก ง่ายสุดคือ หากล่องปูลองพื้นด้วยกระดาษเส้นฝอยหรือฟางแห้งให้ลูกนกซุกขาหาไอน้ำ พลังใช้ยึดเกาะ ออกกำลังดี ไม่ต้องยืมขาต่าง

เมื่อเด็กตาแป๋วเริ่มโตอาจตระหนก-ระแวงง่ายตามสัญชาตญาณระวังภัย ความเมตตาอ่อนโยนต่อสัตว์น้อยจะสร้างความคุ้นเคยจนวางใจยอมให้อุ้ม ลูบ สัมผัส

ครั้นถึงวันแรกบิน หากเกรงเจ้าตัวป้อมเตลิดหลง อาจดัดปีกได้ปีกใหญ่สองข้างให้ฝึกบินระยะใกล้ก่อน จนกว่าจะเติบโตใหญ่และชำนาญการบิน

สิ่งสำคัญคือตระหนัก “การลาจาก” คือ “การเติบโต” เมื่อลูกนกพร้อมเรียนรู้โลกกว้าง ก็ถึงเวลาคืนเสรีให้เจ้าของหัวใจได้ทำหน้าที่เอง แม้การเติบโตนอกรัง-บ้านจะเสี่ยง แต่ก็คือชีวิต

ในสังคมมีเด็กโชคร้ายอีกมากที่เราสามารถช่วยให้เขา “ได้ไปต่อ” □

หายใจลดโรค

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ ทำให้คนจำนวนมากต้องหยุดงานหยุดเรียนอยู่กับบ้าน บางคนเคร่งเครียดกับข่าวยอดผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตที่พุ่งสูงทำลายสถิติจนความดันขึ้น บ้างซึมเศร้าสิ้นหวังซึ่งกะต่าย บางคนบอกว่าอยู่แบบ "หายใจทิ้งไปวัน ๆ"

ทว่าในสถานการณ์ที่ดูเหมือนจะทำอะไรไม่ได้ การฝึกหายใจเพียงวันละไม่ถึง ๑๐ นาทีส่งผลดีต่อร่างกายและจิตใจได้อย่างไม่น่าเชื่อ

มีการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประโยชน์ของการหายใจต่อสุขภาพกายและใจมากมาย งานวิจัยล่าสุดเป็นของมหาวิทยาลัยโคโรลาโด โบลเดอร์ สหรัฐอเมริกา ตีพิมพ์ในวารสาร *สมาคมโรคหัวใจอเมริกัน (Journal of the American Heart Association)* พบว่าการหายใจเข้าแบบลึก และมีแรงต้านทาน หรือหายใจแบบฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อระบบหายใจ (inspiratory muscle strength training - IMST) โดยใช้เครื่องต้านลมหายใจเพียงวันละ ๕ นาที ทำให้ความดันโลหิตต่ำลงโดยไม่ต้องใช้ยา และให้ผลดีกว่าการหายใจแบบแอโรบิก นอกจากนี้ยังลดความเครียดและช่วยการนอนหลับในผู้ป่วยโรคหยุดหายใจระหว่างนอนได้อีกด้วย

จากการทดลองเชิงคลินิกในผู้ใหญ่สุขภาพดีอายุระหว่าง ๕๐-๗๙ ปี จำนวน ๓๖ คน โดยกลุ่มหนึ่งใช้เครื่องต้านการหายใจระดับสูง ส่วนอีกกลุ่มใช้เครื่องต้านการหายใจระดับต่ำ หายใจจำนวน ๓๐ ครั้งต่อวัน หรือประมาณ ๕ นาที ๖ วัน ต่อสัปดาห์ พบว่ากลุ่มที่ใช้เครื่องต้านการหายใจระดับสูง ความดันโลหิตลดลงมากกว่าหรือเทียบเท่ากับผู้ออกกำลังกายแบบแอโรบิกหรือใช้ยาลดความดัน และผลลัพธ์ยังคงอยู่ต่อเนื่องหลายสัปดาห์ นอกจากนี้ยังพบว่าการทำงานของหลอดเลือดและความแข็งแรงกระด้างของหลอดเลือดเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ตัวชี้วัดการติดเชื้อในระบบเลือดก็ลดต่ำลงด้วย

ในวงการแพทย์ยังใช้การหายใจแบบลึกและช้าเพื่อลดความดันโลหิตและฟื้นฟูผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ ประกิตคนเราหายใจ ๑๒-๒๐ ครั้งต่อนาที งานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสาร *Hypertension* ปี ๒๕๔๘ ให้กลุ่มทดลองหายใจแบบลึก-ช้าหกครั้งต่อนาที นาน ๑๕ นาทีต่อวัน ต่อเนื่อง ๘ สัปดาห์ พบว่าผู้ป่วยมีความดันโลหิตตัวบนลดลง ๑๐ มิลลิเมตรปรอท และความดันตัวล่างลดลงเฉลี่ย ๔ มิลลิเมตรปรอท

งานวิจัยตีพิมพ์ในวารสาร *พยาบาล-ศาสตร์และสุขภาพ* พบว่าการหายใจแบบห่อปากช่วยลดความดันโลหิตได้ ทั้งนี้จากการศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยที่แพทย์วินิจฉัยว่ามีภาวะความดันโลหิตสูงเรื้อรัง ด่วนในห้องฉุกเฉินจำนวน ๕๔ คน โดยให้กลุ่มทดลองหายใจแบบห่อปากควบคู่กับนับเลขระหว่างหายใจเข้า-ออก ชั่วโงะหนึ่งรอบ รอบละ ๑๕ นาที แล้วหยุดพัก ติดตามความดันโลหิตทุกชั่วโงะเป็นเวลา ๔ ชั่วโงะ พบว่าความดันโลหิตลดลงตั้งแต่ชั่วโงะแรกเฉลี่ย ๒๐.๔๘ และ ๑๖.๒๗ มิลลิเมตรปรอท และมีแนวโน้มลดลงทุกชั่วโงะ

การค้นคว้าวิจัยสมัยใหม่อธิบายว่าการหายใจเข้าลึก หายใจออกยาว ช่วยปรับระดับออกซิเจนในปอด ทำให้กล้ามเนื้อเกี่ยวกับระบบหายใจแข็งแรง ส่งผลให้การทำงานของระบบหายใจโดยรวมดีขึ้น แต่ในเชิงจิตใจ การหายใจเข้าลึกออกยาวช่วยปรับสมดุลให้ระบบประสาทอัตโนมัติส่วนที่ทำให้ตื่นตัวและผ่อนคลายทำงานอย่างสมดุล ส่งผลให้อัตราการเต้นของหัวใจลดลง ลดแรงต้านทานในหลอดเลือด ความดันโลหิตลดลง ส่วนการหายใจช้าและนับเลขไปด้วย เช่น หายใจเข้านับ ๑, ๒ หายใจออกนับ ๑, ๒, ๓, ๔

ทำให้จิตใจจดจ่ออยู่กับลมหายใจ ช่วยให้ระดับความเครียดและความกังวลลดลง แม้การแพร่ระบาดของโรคโควิดทำให้เราต้องอยู่บ้าน แต่เราสามารถฝึกการหายใจแบบต่าง ๆ ได้ผ่านกลุ่มสังคมออนไลน์ เช่น มูลนิธิพันดาราจัดกิจกรรมฝึกลมปราณหกประเภทเพื่อสุขภาพ บำรุงปอดให้แข็งแรง แก้อาการเจ็บคอ ปวดศีรษะ ภูมิแพ้ นอกจากนี้ยังมีแอปพลิเคชันเกี่ยวกับการหายใจหลายรูปแบบที่ฝึกได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น แอปพลิเคชัน Breathe เป็นต้น

ผู้เขียนหวังว่าเมื่อรู้คุณประโยชน์มหาศาลของการหายใจ การอยู่บ้านช่วงโควิดก็จะไม่ใช่อยู่แบบ “หายใจทิ้งไปวัน ๆ” อีกต่อไป ๓

อุจจายี (ujjayi)

เทคนิคการหายใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน ล้วนมีลักษณะตรงกับกรหายใจแบบโยคะหรือปราณายามะ ซึ่งสาระสำคัญประกอบด้วยกรหายใจเข้าหนึ่งส่วน หายใจออกสองส่วน การหยุดหายใจเมื่อสิ้นสุดการหายใจเข้าและหายใจออก นอกจากนี้ยังมีเทคนิคการปิดกั้นหรือสร้างแรงต้านการหายใจ ผ่านการปิดกั้นช่องทางลมต่าง ๆ เช่น จมูก ปาก ทวาร เกิดแรงดันในร่างกาย

อุจจายีเป็นหนึ่งในกรหายใจแบบโยคะหรือปราณายามะ ซึ่งมีลักษณะเด่นคือหายใจเข้า-ออกผ่านฝาปิดกล่องเสียงที่ปิดลงบางส่วน เป็นการขวางช่องทางเดินอากาศโดยไม่ต้องใช้เครื่องมือใด ๆ เมื่ออากาศผ่านช่องที่แคบและเล็กจะเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงกว่าปรกติ เกิดความถี่สูงจนกระแทกกัน ถ้าหายใจช้าและสม่ำเสมอจะเกิดเสียงบ่นมวลสม่ำเสมอคล้ายเสียงคลื่น

การทำอุจจายีแบบไม่กลับลมหายใจช่วยให้สดชื่น กระปรี้กระเปร่ากับที่หลังฝึก อุจจายีสัมพันธ์กับระบบประสาทอัตโนมัติ เสริมกรทำงานของระบบประสาท พาราซิมพาติกที่ทำให้อ่อนคลาย ช่วยปรับความดันเลือดให้เป็นปรกติ ปรับกรย่อยอาหาร ปรับกรหลังฮอร์โมน ซึ่งระบบเหล่านี้จะทำงานเป็นปรกติในสภาวะอารมณ์ที่เป็นปรกติ ตำราหฐโยคะระบุว่าความพิการของธาตุ บัญหารหวงคอก และอาการท้องมานจะลดลงได้ด้วยอุจจายี

บ่งท่าสมาธิที่ถนัด หลังตรง แขนงอองเล็กน้อย เพื่อให้กล้ามเนื้ออกบึงลมยกกัน ทดคางชิดอก หายใจเข้าผ่านฝาปิดกล่องเสียงจนเกิดเสียงคลื่นที่ลำคอ อัตราส่วนที่แนะนำคือหายใจเข้าหนึ่งส่วน หายใจออกสองส่วน เช่น หายใจเข้า ๒ วินาที หายใจออก ๔ วินาที การหายใจออกยาวทำให้ประสาทที่ช่วยให้ผ่อนคลายทำงานดีขึ้น ประกอบกับการจดจ่ออยู่ที่เสียงที่ลำคอ ตัดการรับรู้จากภายนอก ผู้ฝึกจะรู้สึกผ่อนคลาย สงบ และสดชื่น

เมื่อฝึกหายใจเข้า-ออกจนชำนาญแล้ว ให้ฝึกกลับหายใจในช่วงปลายของการหายใจออก โดยกดคางชิดอกหรือใช้นิ้วปิดรูจมูก อัตราส่วน ๑ : ๒ : ๒ ทั้งนี้ต้องไม่รู้สึกฝืนและไม่รู้สึกอยากสูดลมหายใจทันทีหลังจากกลับลมหายใจ

ทำ ๑๐-๒๐ ครั้ง ไม่ฝืนท่ามากเกินกำลัง สามารถทำอุจจายีขณะจิตใจฟุ้งซ่าน หงุดหงิด ไม่ว่าจะอยู่ในที่บ่ง บอน ยิบ จิตที่จดจ่อกับเสียงลมหายใจก็จะทำให้ภาวะหงุดหงิดฟุ้งซ่านหายไป การทำอุจจายีก่อนนอนประมาณ ๕ นาที จะนอนหลับง่ายยิ่งขึ้น

ลำแสง ที่ปลายอุโมงค์

เรากำลังอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ไม่ปกติ เปรียบเทียบการระบาดของโรคที่แพร่กระจายทั่วโลก เป็นปรากฏการณ์ในระดับ ๑๐๐ ปีจะมีสักหน ยิ่งผ่านไปก็ยิ่งมีคนที่เรารู้จักคุ้นเคยอยู่ในบัญชีรายชื่อจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตมากขึ้นทุกที

ในวิกฤตการณ์แบบนี้ควรจะทำตัวอย่างไรให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

แน่นอนว่าแรกสุดนั้นมาตรการป้องกันอย่างการสวมหน้ากากอนามัย (เข้าพื้นที่ปิดอย่างร้านสะดวกซื้อหรือสถานที่คนเยอะๆ อย่างตลาดนัดควรสวมสองชั้น คือเพิ่มหน้ากากผ้าทับหน้ากากอนามัยก็จะยิ่งดี) การเว้นระยะห่าง การทำความสะอาดมือบ่อยๆ ย่อมต้องทำจนเป็น “ความปกติใหม่”

แต่เท่านั้นไม่พอ เมื่อต้องรับมือยืนยาวเป็นเดือนและเป็นปี เรื่องหนึ่งที่ยังให้ความรู้กันน้อยคือ เราจะจัดการกับความเครียดอย่างไรดี

มีงานวิจัยที่ฟินแลนด์สรุปว่า คนอายุ ๓๐ ปีที่มีความเครียดหนักๆ อย่างต่อเนื่อง อาจลดอายุขัยลงถึง ๒.๘ ปี

ถือว่าเยอะมาก ๆ เมื่อเทียบกับการสูบบุหรี่ที่ลดอายุขัยไป ๖.๖ ปี และเบาหวาน ๖.๕ ปี ขณะที่การออกกำลังกายเพิ่มอายุขัยเฉลี่ยได้ราว ๒.๔ ปี น้อยกว่า

ผลตรงกันข้ามจากความเครียดเสียอีก! ส่วนการกินผลไม้และพืชผักมาก ๆ ยืดอายุได้ราว ๑.๔ ปี และ ๐.๙ ปีตามลำดับ (คงต้องคุมปริมาณน้ำตาลด้วยนะ)

เรื่องน่าสนใจที่กลุ่มวิจัยนี้ค้นพบก็คือ ความเครียดที่กลุ่มวัยเงินหรือวัยทองได้รับในระดับเท่า ๆ กับคนกลุ่มอื่นกลับส่งผลดีได้ด้วย และผู้หญิงจะมีอายุขัยเฉลี่ยยาวกว่าผู้ชาย การทดลองนี้ศึกษาระหว่างช่วง ค.ศ. ๑๙๙๗-๒๐๐๗ จากแบบสอบถามและการตรวจวัดค่าต่าง ๆ ทาง การแพทย์ โดยยังติดตามอัตราการเสียชีวิตต่อไปถึงสิ้น ค.ศ. ๒๐๑๔

สรุปสั้น ๆ คือ ความเครียดติดต่อกันนาน ๆ ไม่ได้ต่อสุขภาพ

แต่ความเครียดก็ไม่ได้มีแต่ผลร้าย มีงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียเบิร์กลีย์ที่ระบุว่า การไม่มีความเครียดเอาเสียเลยจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและซึมเศร้าได้ ขณะที่ความเครียดระดับที่ไม่มากมายนักและเกิดอย่างสั้น ๆ จะกระตุ้นสมองให้ตื่นตัว มีความจำ และพฤติกรรมที่เหมาะสมขึ้น

การทดลองนี้ศึกษาในหนูทดลอง พบว่าการกระตุ้นที่ทำให้เกิดความเครียดเป็น เวลาสั้น ๆ ทำให้สมองของหนูสร้างเซลล์ประสาทใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งจะเห็นผลการเพิ่ม

จำนวนดังกล่าวในช่วงอีก ๒ สัปดาห์ต่อมา หนูตื่นตัวและจดจำดีขึ้นเมื่อนำไปทดสอบในแบบทดสอบความจำ เช่นการเดินในเขาวงกต

กล่าวให้ละเอียดถึงกลไกอีกเล็กน้อยคือ ความเครียดส่งผลกระทบต่อให้สเต็มเซลล์ของสมอง (neural stem cell) แบ่งตัว ทำให้ได้เซลล์จำพวกแอสโตรไซต์ (astrocyte) เพิ่มขึ้นในสมองส่วนฮิปโปแคมปัส (hippocampus) ซึ่งเรารู้กันดีแล้วว่าเป็นสมองส่วนที่ไวต่อฮอร์โมนความเครียดที่ชื่อกลูโคคอร์ติคอยด์ฮอร์โมน (glucocorticoid hormone)

ผลดังกล่าวตรงข้ามกับงานวิจัยจำนวนมากก่อนหน้านี้ว่า ความเครียดเรื้อรังทำให้ฮอร์โมนชื่อยาว ๆ ดังกล่าวเพิ่มขึ้น จนกีดการสร้างเซลล์สมองใหม่ ๆ ทำให้การทำงานของสมองแย่ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อร่างกายโดยรวมในทางแย่ ๆ อีกหลายอย่าง เช่น เพิ่มความเสี่ยงการเป็นโรคอ้วน โรคหัวใจ ซึมเศร้าเรื้อรัง ฯลฯ

แม้ว่าการเพิ่มจำนวนเซลล์ประสาทจะไม่ช่วยรับมือการแก้ปัญหาที่ทำให้เกิดความเครียดแบบฉับพลัน แต่ตามธรรมชาติปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เครียดมักเกิดขึ้นซ้ำ ๆ การที่สัตว์จะตื่นตัวและรับมือปัจจัยแวดล้อมได้ดีขึ้นหลังถูกกระตุ้นครั้งแรกจึงสำคัญเช่นกัน

โรคโควิด-๑๙ ไม่ใช่โรคมะเร็ง แม้คุณอันตราย เพราะคร่ำบืดคน ไม่น้อย แต่คนส่วนใหญ่ที่ป่วย เป็นโรคนี้อาจไม่ได้เสียชีวิต

แต่นักวิจัยก็ตั้งข้อสังเกตด้วยว่า หากแรงกระตุ้นจากความเครียดรุนแรงเกินไป แม้จะชั่วคราวก็อาจนำไปสู่ความผิดปกติเรื้อรังยาวนานแบบที่เรียกว่าพีทีเอสดี (post-traumatic stress disorder) ได้ ซึ่งจะแย่มาก ๆ

เราอาจสรุปเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ว่า ทำอย่างไรจึงจะไม่ให้เกิดความเครียดซ้ำ ๆ จนเสียสุขภาพ แต่ใช้ความเครียดเป็น “ตัวกระตุ้น” เป็นครั้งคราวให้ตื่นตัว (มีสมมุติฐานว่าเรื่องที่เกิดขึ้นกับหนูทดลองก็น่าจะเกิดคล้าย ๆ กันกับเราด้วย)

วิธีหนึ่งที่น่าจะดีคือ อยาเสพชาหรือตัวเลขผู้ป่วยและเสียชีวิตจากโควิด-๑๙ จนกลายเป็นกิจวัตร การลดหรือแม้แต่ปิดการรับรู้บ้าง อาจเปลี่ยนความเครียดให้กลายเป็นแบบชั่วคราวชั่วคราวและไม่รุนแรงเรื้อรัง ซึ่งจะช่วยให้ร่างกายไม่สะสมความเครียดและกลายเป็นเรื่องมีประโยชน์ได้

การจะทำแบบนี้ได้ต้องมี ความหวัง ในทางจิตวิทยานั้นความหวังก็คือสภาวะภายในจิตที่ยังคงสภาวะการมองโลกบวกไม่ว่าสภาวะแวดล้อมจะเป็นอย่างไรก็ตาม

เขียนแบบนี้ไม่ยาก แต่ทำยากมาก แม้รู้ว่าควรจะทำก็ตาม

นักชีววิทยาพร้อมสมัยคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงระดับโลก มีความรู้กว้างขวาง เป็นทั้งนักธรณีวิทยา นักสัตววิทยา นักบรรพชีวินวิทยา และนักวิวัฒนาการ มีประสบการณ์ที่ได้รับรางวัลโนเบลว่าเป็นมะเร็งชนิดหายากและรุนแรงเรียกว่า เมโสเธลิโอมา (mesothelioma) ที่เกิดในช่องท้องใน ค.ศ. ๑๙๘๒ เขาเขียนเล่าไว้ในนิตยสาร *Discover* เดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๘๕ (หน้า ๔๐-๔๒) ว่า เมื่อเขาฟื้นคืนสติหลังการผ่าตัด ก็ถามหมอว่า

ถ้าจะหาหนังสือเกี่ยวกับมะเร็งที่มีรายละเอียดทางเทคนิคด้วย เล่มไหนจะดีที่สุด คุณหมอผู้หญิงบอกกับเขาว่าไม่มีสักเล่มที่เข้าข่าย

ปฏิกิริยาตอนนั้นก็คือ เขาไปห้องสมุด คณะแพทยศาสตร์ฮาร์วาร์ดเคาน์ตเวย์ทันทีเพื่อตรวจสอบความจริง แล้วก็ตระหนักว่าทำไมคุณหมอจึงกล่าวทำลายความหวังของเขาเช่นนั้น “หนังสือพวกนั้นระบุไว้ชัดเจนจนดูโหดร้ายว่า มะเร็งแบบเมโสเธลิโอมาไม่มีวิธีการรักษา ค่าเฉลี่ยอัตราการตายอยู่ที่เพียง ๔ เดือนหลังจากตรวจพบ ผมนั่งอึ้งอยู่นาน ๑๕ นาที...จากนั้นความคิดของผมก็เริ่มกลับมาทำงานอีกครั้ง ขอบคุณพระเจ้า”

ดอกเตอร์กุลด์ที่รู้เรื่องสถิติอยู่บ้าง ต้องการคำนวณโอกาส ๕๐ เปอร์เซ็นต์ที่เขาจะรอดชีวิตได้นานกว่า ๔ เดือน “ผมไล่อ่านอย่างจุ้นเจียวและประสาททิกนอยู่ ๑ ชั่วโมง ก่อนสรุปด้วยความโล่งใจว่า ก็ใช้ได้ทีเดียวนี่นา ผมมีโอกาสมากที่จะมีชีวิตยืนยาว เพราะมีลักษณะต่าง ๆ ที่ดีที่ระบุไว้ในตำรา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอายุน้อย ตรวจเจอโรคค่อนข้างเร็ว ได้รับการรักษาทางการแพทย์ที่ดีที่สุดเท่าที่จะหา

ได้ ยังมีโลกที่รอให้เจออยู่ ผมรู้ว่าจะอ่านผลข้อมูลอย่างเหมาะสมได้อย่างไรและผมยังไม่สิ้นหวัง”

นี่เป็นเรื่องเล่าของนักวิทยาศาสตร์ที่เก่งมากคนหนึ่ง ขณะกำลังสิ้นหวังที่สุด แต่ก็ยังไม่ละทิ้งความหวังในใจ เขาอาศัยการหาข้อมูลด้วยการอ่าน วิเคราะห์ และตีความบนข้อมูลส่วนตัว จนเห็นลำแสงที่ปลายอุโมงค์

ดอกเตอร์กุลด์มีพินสถานการณดังกกล่าวอย่างมีความหวังและรอดชีวิตจนถึง ค.ศ. ๒๐๐๒ เมื่อต้องเจอกับมะเร็งอีกชนิดหนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน คราวนี้เขาแพ้ศึกและเสียชีวิต

โรคโควิด-๑๙ ไม่ใช่โรคมะเร็ง แม้คุณอันตราย เพราะคร่ำบืดคนไม่น้อย แต่คนส่วนใหญ่ที่ป่วยเป็นโรคนี้อาจไม่ได้เสียชีวิต สำหรับคนที่ได้รับวัคซีนครบโดสแล้วมีโอกาสจะเสียชีวิตน้อยมาก เราจึงน่าจะมีความหวังในใจไว้เสมอ และหากเป็นไปได้ก็น่าจะปรับเอาความเครียดจากโควิด-๑๙ มาใช้เป็นพลัง

เราจะผ่านวิกฤตการณ์โลกแบบนี้ไปด้วยกัน ๓

ของที่ระลึก-ประวัติศาสตร์ไทย ที่ล้นหาย-กระจายอยู่ในต่างประเทศ

Nittai-ji

“วัดญี่ปุ่น-ไทย”

ในนาโกยะ:

ถ้าเทียบกับสถานที่อื่นทั่วโลก เมืองนาโกยะ (Nagoya) จังหวัดไอจิ (Aichi) น่าจะเป็นเมืองที่มีของที่ระลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันเกี่ยวข้องกับประเทศไทยมากที่สุด

ก่อนช่วงโรคโควิด-๑๙ ระบาด เมื่อมาเที่ยวเมืองนี้ นักท่องเที่ยวไทยส่วนมากจะมุ่งตรงไปหาที่เที่ยวหลักคือปราสาทนาโกยะและแหล่งขายของที่ระลึกในเมือง แต่ใกล้บริเวณใจกลางเมือง กลับมีวัดเก่าแก่แห่งหนึ่งพร้อมกับของที่ระลึกจากสยามซ่อนตัวอยู่

วัดที่วันนี้ชื่อ “วัดคาคุโงซัง นิตไตจิ (Kakuozan Nittai-ji) ที่สร้างขึ้นในปี ๒๔๔๗ (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๕ ของสยาม) โดยชื่อเดิมของวัดนี้คือนิชเซ็นจิ (Nissen-ji) ที่แปลตรงตัวว่า “วัดญี่ปุ่น-สยาม”

เมื่อเข้าไปที่วัดจะพบทันทีว่ามีกลิ่นอายบางอย่างของไทย เริ่มจากระฆังใบใหญ่ที่หอรระฆังหน้าวัดซึ่งมีภาษาไทยเขียนชัดเจนบนตัวระฆังว่า “ศากยมุนี” โดยเป็นตัวอักษรสีทอง ทั้งยังมีพระราชลัญจกรของรัชกาลที่ ๕ และ ๙ ปรากฏอยู่บนตัวระฆัง

ใกล้กันยังมีพระบรมราชานุสาวรีย์ของรัชกาลที่ ๕ ก่อนทางเข้าวิหารมีเสานินติดตั้งพระราชลัญจกรของรัชกาลที่ ๕ และ ๙ เมื่อเข้าไปภายในวิหารหลักของวัดก็พบกับโต๊ะหมู่บูชาแบบไทย บนคานามีป้ายเขียนเป็นภาษาไทยว่า “พระพุทธ-

ศากยมุนี” บนโต๊ะหมู่บูชามีพระประธานคือพระศากยมุนี ด้านหน้ายังมีป้ายที่ระลึกเขียนเป็นภาษาญี่ปุ่นของรัชกาลที่ ๕, ๙ และจักรพรรดิเมจิ

ประวัติของวัดระบุว่าในปี ๒๔๔๐ มิสเตอร์วิลเลียม ซี. เปปเป. (William C. Peppe) และทีมนักโบราณคดีอังกฤษ ขุดสถูปองค์หนึ่งที่ตำบลปิปร่าหะ ทางตอนเหนือของประเทศอินเดีย พบหม้อบรรจุกระดูกมนุษย์อายุประมาณปี ๔๕๐ มีอักษรโบราณของอินเดียจารึกไว้แปลความได้ว่าเป็นพระบรมสารีริกธาตุของพระสมณโคดม

ต่อมารัฐบาลอาณานิคมอินเดีย (ของอังกฤษ) มอบพระบรมสารีริกธาตุให้แก่สยาม เมื่อญี่ปุ่นในรัชสมัยจักรพรรดิเมจิทราบข่าวก็ส่งพระธรรมทูตมาขอแบ่งและสัญญาว่าจะสร้างวัดรักษาพระบรมสารีริกธาตุนั้นโดยจะมีการสร้างโรงเรียนเผยแผ่พระธรรมคำสอนต่อไปด้วย

อย่างไรก็ตามจดหมายเหตุเรื่องสารีริกธาตุเมืองกบิลพัสดุ์ ร.ศ. ๑๑๖ (ปี ๒๔๔๐) เอกสารภาษาไทยที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระบรมสารีริกธาตุที่ส่วนหนึ่งมาอยู่ที่วัดนิตไตจิ ให้ข้อมูลเรื่องนี้อย่างละเอียดกว่า

<๒๒

โดยระบุว่าตำบลปีปราชจะอยู่ในเมืองบัสติ ประเทศอินเดีย โกลัซชายแดนประเทศเนปาล การขุดค้น “ปีปราชะโกต” ทำในที่ดินของมิสเตอร์เปปเป จนพบกับผอบพระบรมสารีริกธาตุในหีบศิลา ผอบใบหนึ่งปรากฏคำจารึก “อักษรรพามิ” โดยแปลเป็นไทยได้ว่า “ที่บรรจุสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้านี้ เป็นของศากยราชสุกิติกับพระภคินี พระโอรส และพระชายาสรางขึ้นอุทิศถวายไว้” โดยตระกูลศากยะนี้ปรากฏในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาว่าเป็นพระญาติวงศ์สายหนึ่งของพระพุทธเจ้า

นอกจากนี้ยังเขียนเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ ๕ ว่า พระเจ้าแผ่นดินสยาม (รัชกาลที่ ๕) นั้นเป็น “อิศรมหาราชพุทธศาสนูปถัมภ” จึงถวายพระบรมสารีริกธาตุให้และขอให้ช่วยแบ่งให้แก่กานาประเทศ โดยหลังจากแบ่งแล้วก็นำส่วนที่เหลือประดิษฐานไว้ที่ “ซุ้มพระเจดีย์ ยอดบรมบรรพต” (ภูเขาทอง วัดสระเกศ) ในปี ๒๔๔๒

ด้วยเหตุนี้ วัดไทย-ญี่ปุ่นในนาโกยะ จึงได้รับการสร้างขึ้นพร้อมเจดีย์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุสี่ขาวสร้างจากหินแกรนิตสูง ๑๕ เมตร ตัวเจดีย์แล้ว

เสร็จปี ๒๔๖๑ โดยที่ตั้งเจดีย์อยู่ในที่ดินที่แยกจากตัววัดหลัก

วัดนี้เชื่อมโยงกับสยามแคไหนดูได้จากเมื่อสยามเปลี่ยนชื่อเป็น “ไทย” ในปี ๒๔๘๒ ตามนโยบายรัฐนิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (นายกฯ ขณะนั้น) วัดก็เปลี่ยนชื่อจาก Nissen-ji เป็น Nittai-ji ไปด้วย ที่น่าสนใจคือวัดนี้ไม่มีนิกาย แต่เป็นความร่วมมือของพุทธศาสนา ๑๙ นิกายในญี่ปุ่นที่ส่งพระมาดูแลหมุนเวียนกันชุดละ ๑ ปี

ทั้งนี้ป้าย “พระพุทธศากยมุนี” ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ ๙ ในปี ๒๕๒๗ เมื่อมีการบูรณะวัดครั้งใหญ่พร้อมพระราชลัญจกร จปร. และ ภปร. ด้านหน้าวิหาร ขณะที่องค์พระพุทธรูปข้อมูลไม่ชัดเจนว่าส่งไปจากไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕ หรือ ๙

ส่วนพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๕ สร้างโดยความร่วมมือของคนไทยในนาโกยะโดยรัชกาลที่ ๑๐ (ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ) เสด็จพระราชดำเนินไปเปิดเมื่อปี ๒๕๓๐ ระหว่างเสด็จฯ เยือนญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ โดยทุกวันที่ ๒๓ ตุลาคมของทุกปี สถานทูตไทย ณ กรุงโตเกียว สถานกงสุลไทย ณ เมืองโอซากะ จะจัดพิธีวางพวงมาลา

ในวัดยังมีต้นโพธิ์ขนาดเล็กสองต้นที่ปลูกโดยในหลวงรัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เมื่อคราวเสด็จฯ เยือนญี่ปุ่นและเสด็จฯ มาที่วัดในปี ๒๕๐๖

ที่นี้จึงเป็นวัดญี่ปุ่นที่มีของที่ระลึกเกี่ยวพันกับไทยมากที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งน่าจะเสียดายว่าคนไทยจำนวนมากไปเที่ยวญี่ปุ่น แต่น้อยคนนักที่จะได้ไปเยือนวัดที่เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแห่งนี้ ๓

สามารถติดตามอ่านวารสารใหม่ได้ที่

<http://libapp.rmutp.ac.th/newBook/?cat=10>

- ห้องสมุดเทเวศร์
- ห้องสมุดพระนครเหนือ
- ห้องสมุดโชติเวช
- ห้องสมุดพณิชยการพระนคร

